

V Nitre 3. 12. 2019

TLAČOVÁ SPRÁVA: K CENÁM ENERGIÍ PRE DOMÁCNOSTI V ROKU 2020

Ceny elektriny a plynu pre koncových odberateľov v domácnostiach na Slovensku v roku 2020 narastú. **Náklady zdražiajú v hrubom odhade o + 9 % za elektrinu resp. o + 5 % za plyn**, ak sa berie do úvahy medziročné porovnanie priemerných koncových cien, ktoré zahŕňajú ceny komodity, distribúcie a ostatných regulovaných poplatkov.

Dôvodom pre zdraženie sú vzorce pre výpočet regulovaných cien elektriny a plynu, ktorých autorom je Úrad pre reguláciu sieťových odvetví (ÚRSO), v kombinácii s cenovým vývojom na veľkoobchodných trhoch. Referenčné cenové priemery komodít, na základe ktorých sa počítajú ceny pre rok 2020, v porovnaní s referenčnými priemermi, z ktorých sú odvodené súčasné ceny, sa zmenili nasledovne:

- cenový index elektriny ako komodity narástol o + 28,06 %.
- cenový index plynu ako komodity narástol o + 8,59 %.

Domácnosti nemajú veľa spôsobov, ako efektívne ušetriť

Je paradoxné, že práve kvôli plošnej regulácii nemajú domácnosti veľa možností, ako na nákladoch za energiu ušetriť efektívnym spôsobom. Zjednodušene, **súčasný stav sa podobá na možnosť domácností rozhodovať sa medzi dodávateľmi s veľmi podobnými cenami a pri uplatňovaní rovnakých obchodných podmienok**. V tomto modeli je debata o zmysluplnom znížení nákladu na zabezpečenie elektriny či plynu na základe zmeny dodávateľa viac akademická než praktická. Dokladujú to aj samotné počty zmien dodávateľa v uplynulých rokoch.

Jediným spôsobom, ako reálne ušetriť, je zásadne znížiť svoju vlastnú spotrebu. Potenciál na opatrenia v oblasti energetickej efektívnosti síce existuje aj v radoch mnohých domácností, avšak táto skupina odberateľov nie vždy disponuje voľnými finančnými prostriedkami na úvodnú investíciu - napr. zateplenie, výmenu systému kúrenia za efektívnejší, nákup elektrospotrebičov vo vyššej energetickej triede, optimalizáciu osvetlenia a podobne. Opačným príkladom sú domácnosti, kde sa potenciál na zvyšovanie energetickej efektívnosti už vyčerpal a úsporu tak možno dosiahnuť len účelovým obmedzením spotreby, čo ale môže de facto znamenať zníženie životného štandardu, ktoré želaným cieľom určite nie je.

Zmenu môže priniesť prehodnotenie rozsahu regulácie

Predpokladom pre využitie potenciálu na efektívne dosahovanie úspor je v prvom kroku zásadné prehodnotenie pravidiel regulácie, konkrétne:

- zrušenie nadbytočnej a neprimeranej vecnej regulácie (najmä zrušenie regulácie všeobecných obchodných podmienok),
- prehodnotenie rozsahu a zúženie cenovej regulácie tak, aby mali nárok na cenovo regulovaný produkt len tie kategórie odberateľov, ktoré ochranu preukázateľne potrebujú a ktoré možno identifikovať na základe adresných kritérií (súčasne je potrebné doplniť, že iba ochrana formou

určenia cenového stropu vychádzajúceho z trhových parametrov nebude zrejme postačujúca; štát bude musieť definovať aj doplnkové nástroje v oblasti sociálnej politiky).

Prvoplánovou námietkou proti zúženiu cenovej regulácie je, že jednotkové ceny elektriny môžu narásť. Pravdepodobne i narastú, ale **súbežnou protiváhou by v takom prípade boli nové možnosti odberateľov v domácnostiach, ako v úzkej súčinnosti s dodávateľom realizovať služby energetickej efektívnosti naviazané na samotnú dodávku** - a teda hľadanie scenáru, kedy síce jednotková cena narastie, ale cez iné opatrenia celkový, napríklad ročný kumulatívny náklad v množstve peňazí rásť nemusí. V závislosti od potenciálu na opatrenia môže dokonca mierne klesať.

Jednotková cena je leitmotívom cenovej regulácie, reálna výška celkového účtu za ucelené časové obdobie by naopak mala byť v centre pozornosti racionálne uvažujúceho spotrebiteľa.

Prečo sú súčasné nastavenie a rozsah cenovej regulácie neoptimálne?

Je potrebné poukázať na dva paradoxy súčasne uplatňovanej regulácie. Tým prvým je v podstate úradné nadiktovanie spôsobu, ako nakupovať elektrinu pre segment domácností. Napríklad pre rok 2020 iba a výlučne v prvých 6 mesiacoch roka 2019, nie skôr ani neskôr a nie v dlhšom časovom období. Cenový index vstupujúci do vzorca pre výpočet regulovaných cien totiž vychádza z takéhoto časového určenia.

Už iba rečníckou otázkou dnes môže byť, prečo ľubovoľný dodávateľ nemohol legálne nakúpiť elektrinu na veľkoobchodnom trhu s fyzickou dodávkou v roku 2020 napríklad už v roku 2018 príp. 2017, kedy boli ceny podstatne nižšie? Na veľkoobchodnom trhu sú nákupy s fyzickou dodávkou v nadchádzajúcich viacerých rokoch úplne štandardným produktom, ktorý dodávatelia v značnej miere využívajú pre zdrojovanie portfólia neregulovaných segmentov zákazníkov. Vedia im tak ponúknuť dodávku za výhodnejšiu cenu zafixovanú počas dlhšieho, napríklad i niekoľkoročného obdobia.

Druhým argumentom v neprospech plošnej a neflexibilnej cenovej regulácie sú dáta z inteligentných meracích systémov (IMS) v elektroenergetike a možnosti, ktoré ponúkajú dynamické tarify. Jednoznačne sa dá už aj v podmienkach SR preukázať, že ak odberateľ nielen dostáva informáciu o svojej spotrebe v takmer reálnom čase, ale dostáva najmä správne cenové impulzy, charakter svojho spotrebiteľského správania si úmerne tomu prispôsobí. A v takýchto prípadoch je možné, na základe reálnych dát, vykonať skúšku správnosti potvrdzujúcu predpoklad o možnosti mať pod kontrolou celkový energetický účet ako taký. V mnohých prípadoch ide o nižší účet v porovnaní so situáciou, kedy domácnosť svoj odber cenovým impulzom neprispôbuje a elektrinu nakupuje na základe produktu s regulovanou cenou.

Netreba tiež pripomínať, že produkt dodávky s dynamickou cenou definuje aj tzv. zimný energetický balík EÚ, pričom tento bude účinný už onedlho. Napriek tomu však slovenská legislatíva a regulácia zatiaľ stále neponúkajú riešenia pre také domácnosti, ktoré by sa slobodne, dobrovoľne a aktívne rozhodli odoberať elektrinu za neregulované ceny a podľa neregulovaných obchodných podmienok, vrátane predpokladu inštalácie IMS na požiadanie odberateľa v prípade, ak odoberá menej ako vyhláškou stanovené kvalifikačné 4 MWh elektriny za rok.

--- KONIEC TLAČOVEJ SPRÁVY ---

Kontakt pre médiá:

Michal Hudec, predseda ZDE
hudec@zde.sk